

Zeitschrift:	Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber:	Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band:	- (1749)
Heft:	15
Artikel:	Exempla simplicitatis & lenitatis theologicae
Autor:	Bullinger, Heinrich / Jud, Leo
DOI:	https://doi.org/10.5169/seals-394653

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 21.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

EXEMPLA SIMPLICITATIS & LENITATIS Theologicae.

*Doctissimo & integerrimo Tigurinae Ecclesiae Doctori
ac Ministro.*

D. HEINRYCHO BULLINGERO,
Patri in Christo venerando suo.

HAbeo tibi gratiam plurimam, Venerande Pater, pro Libellis duobus, quos mihi dono misisti, quorum postremus adversus Schmidelinum metas tuæ pristinæ mansuetudinis excederet, nisi tetra illa & olida fuligo, quam ex sua Officina tot follibus efflavit in Vos, vehementem adeo boream flagitasset, quæ fumum illum infernalem in suam Officinam reflaret. Novi nihil adulit homo ille furiosus, præter pauca præstigiosa Sophismata, quibus voluit suppetias ferre veteri cantilenæ, & insipida istorum argumenta acriore aliquo gustu condire; quod tamen frustra tentavit, ita totum hoc condimentum diluistis. Interim te puto boni consulere, si mihi dolet intime, quod fidei Simplicitate & ratione doctrinæ Apostolicæ spreta, istorum importunitate fit, quod non solum sanctissimum Christi corpus acerba pro nobis in cruce passum, sed ipsa quoque Divinitatis substantia per istas contentiones ita laceratur ac discepitur, ut

F s §

faci.

facinorosorum cadavera inter manus Anatomicorum ; nulla ratione habita imbecillum , qui hujus artificii ignari nesciunt quo se vertant. Hoc refero potissimum ad Symoniana & Schegkiana illa Scripta , quibus nihil in hoc genere vidi subtilius & spinosius. Emergent hujus generis plura , nisi vis aliqua divina obstat , ita pruriunt hodie ingenia doctorum. Remedium optimum erat Libellus tuus titulo , *Fundamenti solidi.* &c. Sed insatiabilis est quorundam aviditas altiora quam pro captu humani ingenii eruendi. Dissensiones quidem nunquam non erunt in Ecclesia Dei , certatim omnibus , qui aliquo sunt ingenio , contendentibus , ut aliquid inveniant , quod putant proxime accedere ad naturae divinæ cognitionem & expositionem : nam innatus iste ardor cognoscendi Deum immortalem , authorem nostræ immortalitatis , nulla vis unquam extinguet : Inde fit , ut variæ oriatur opiniones , quas reprimere tot retro Seculis nulla humana potentia potuit. Silencium publicum sæpe quidem ista indixit ; sed interim non audierunt imperium conscientiæ , immo occasione nacta non aliter eruperunt in intimum recessum arctatae cogitationes , quam solet aer terræ visceribus clausus omnia perrumpere & molem terræ quatere. Hoc me in vetera & recentia exempla intentum reddidit nimis (ut multis visum est) placidum erga non proorsus impie & contumeliose in Deum errantes & a me dissentientes. Quis enim in hac mortis umbra non cœcutit ad Cœli intuitum ? Tertullianus quoque his forte considerationibus motus in *Apologetico* excusat errores tales Dei magnitudine , existimans non sponte factos esse sui temporis Hæreticos , sed per occasionem Naturae divinæ cognoscendæ. D.

Calvinus

Calvinus sanctæ memoriæ , & convictu aliquot annorum mihi familiarissimus , sæpe mecum amice altercatus est , nimiam meam Lenitatem reprehendens : Sed auditu responso , malle me nimia lenitate quam atrocitate peccare , fese continuit , & ad extremum usque spiritum me amavit , ego eum colui . Sed quorsum hæc ? Si ista ratio hodie obtineret , o felices Dei Ecclesiæ , his contentionibus non contaminatas . Silentium & patientia præsentissima erant antidota adversus turbas istas . *Lutherus* solus regnare voluit , nec parem ferre potuit , minus superiorem : Hunc sequuntur discipuli ejus , neque patientur dividi imperium ; nam de concedenda victoria aliis prorsus actum est . Nos obtulimus eis amicitiam , quam pedibus calcatam contumeliose remiserunt nobis : Ita ut per Dei Gratiam culpa omnis turbarum penes illos sit . Quid nunc restat ? Remedio nullot tot malorum fese offerente , degamus in hoc Seculo ut possimus , quando ut volumus non licet : Dominus brevi , ut spero , veniet . Si unquam Te offendii , Pater venerande , vereor ne tam longa & inanis Epistola offensarum maxima sit . Sed condona hoc Seni , candido , nullum responsum a melioribus occupato flagitanti : neque enim quæro aliquid , sed propono ; & hac lege crebrus scribam , ne rescribas . Ego enim ociosus hoc facio , tu succumbis plane negotiis arduis & Dei populo necessariis . Vive & Vale ad Domini gloriam quantum in piorum omnium est votis . Bernæ 24. Martii 1575 . *Tui observantissimus*

Nicolaus Zerchintes , Senior .

Salutem dic velim meo nomine D. D. & Symmystis tuis omnibus , privatim fratri D. Halleri , affinis conjunctissimo . S. Val-

II. S. Valde gratum mihi est, quod munera illa
mea chartacea, ad Te per me missa, Tibi Vir
Ampliss. & amice ac frater honorande placuerunt.
Evidem in omnibus aliis officiis ex animo Tibi
cupio gratificari. Judicium vero Tuum de My-
steriis Christi ab Apostolis simpliciter & minime
spinose traditis Ecclesiæ, eadem vero involvi &
obscutari humana temeritate & subtilitatibus pa-
rum perspicuis & utilibus, immo noxiis quoque,
modis omnibus approbo, ut qui nunquam toto
illo Ministerii mei tempore istic sim vel usus vel
delectatus. Studui semper, & studeo adhuc, ac
dum vixero studebo Mysteria illa salutaria Serva-
toris Domini & Redemptoris nostri simpliciter, per-
spicue & ad captum popularium tradere, prout
ab Apostolis & Apostolicis Viris accepi. Scotina
illa Schegkiana odi, a Simonianis vero acumini-
bus irreligiosis abhorreo prorsus, ut de ipso Au-
thore jam dicam nihil. Quod vero responden-
do in Andræana illa objecta prophana nos immer-
simus profundius, provocati & inviti, interim
veritate cogente fecimus. Non ignoras, quas in
Ecclesiam fabulas invexere Valentianii, quibus
tamen optimi & Sanctiss. Viri *Irenæus*, *Tertullia-*
nus, & cæteri responderunt, saltem ne his præ-
stigiis occæcarentur simpliciores. Scis præterea
alia requiri & spectari ab iis, qui versantur in di-
dacticis, alia vero ab iis, qui desudant in pole-
micis. Quodque Scripti genus suum modum &
suam rationem habet. Si adversarius ille noster
maledicentissimus & garriendo insuperabilis, per-
rexerit sua retexere Sophismata, indignum puta-
bo cui Vir pius respondeat: Sordeat qui sordet. &c.
Ego vero ex animo desidero immori Simplicitati

Aposto-

Apostolicæ ; olim a me in *Fundamento illo meo*
firme, & in aliis meis Scriptis adumbratæ. Do-
minum oro ut me confirmet & dirigat in viis
suis. &c. Nondum plene restitutus sum , langueo
adhuc ex diutinis & acerbissimis illis meis crucia-
tibus vel doloribus , qui etsi per singularem Dei
gratiam , cui æternas ago gratias , sic satis desie-
rint cessarintque , reliquerunt mihi tam languidum
corpus , quod rependo circumfero , exspectans
plenam a Domino (si ita ipsi videatur) Sanita-
tem & restitutionem. Rogo tuis me illi precibus
commendes , & hanc meam responsonem ad
doctissimam & piissimam tuam Epistolam , boni
consulas , utpote scriptam ab ægroto. Tuus
sum per omnia prorsus , tu vicissim meus , ro-
go , esse perge & æternum cum universa tua fa-
milia Vale. Rogo digneris salutare Clariß. Vi-
rum , D. Steygerum , Cos. digniss. & Quæsto-
res ærarios Viros optimos atque alias Viros bo-
nos mihi perpetua obſervantia colendos. Tiguri
V. Aprilis. 1575.

Bullingerus tuus.

* * *

HEINRYCHO BULLINGERO,
Fratri suo in Christo charissimo.

GRatia Dei tecum. Mitto tibi , charissime Fra-
ter , litteras Capitonis & Buceri , quos in an-
gustia animi mei & tentatione non modica consu-
lueram. Respondent amice , & vix dici potest ,
quantum me quietum reddiderint illorum litteræ
plenæ charitate & spiritu. De Ecclesia ergo &
pueſo.

puerorum baptismo scrupulus magna parte exem-
tus est. Alter restat major fortasse & periculosa-
rior de quo *Suenkfeldius* olim ad me scripserat,
cujus argumenta partim dilueram, partim incom-
moda, quæ hinc nasci poterant, objeceram,
argumentis adjectis, quæ mihi tum fortia vide-
bantur, quibus jam respondens conatur infirma-
re omnia. Adparet homo Gloriæ Dei esse admo-
dum studiosus & zelum habere syncerum & arden-
tem. Quæ igitur hic scribit volui tibi mittere,
obsecrans te, chariss. Frater, ne fastidio dedigne-
ris legere. Ego enim omnino puto nullius scri-
pta esse contemnenda, quæ non manifeste con-
tra Christum pugnant. In meam gratiam leges,
spero, quæ alias non esses lecturus, ut pro gra-
tia tibi donata & hunc scrupum mihi eximas &
argumenta diluas. Patienter & æquo animo feras,
mi Heinrice, infirmitatem meam & pro tua fir-
mitate mihi manum præbe, nam hæreo, neque
possum quicquam contra conscientiam, neque
temere asseverare quod mihi minime est comper-
tum, seu de quo dubito potius. Argumentum
est de libertate prædicandi, & an Magistratui in
hoc negocio vel prohibere vel plectere liceat,
qui ab his dissident quos ipse præfecerit. Hoc
unum rogo, ut bona fide apud te *Schwenkfeldii*
litteras serves, ne aliis legendæ tradantur: quisquis
tandem sit (*Bucero* sordet; *Capitoni* gratus est,) *Schwenkfeldius* per me quidem nulla injuria afficie-
tur, nec fama ejus lædetur. Mitto hoc libenti-
us, ut videoas me nihil novandis rebus studere, sed
diligenter ab omnibus perquirere Veritatem. Tu
vale, charissime Frater, & me ut soles ama.

Leo Jud, tuus.

N U.